

ERDÉLYI GAZDA

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI LAP.

A LAP AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI
EGYLET TULAJDONA.
TELEFON: 158 SZÁM.

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET ÉS A „HANGYA” KÖTELEKÉBE
TARTOZÓ SZÖVETKEZETEK HIVATALOS KÖZLÖNYE.
MEGJELENIK HETENKÉNT EGYSZER.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL.
KOLOZSVÁR, ATTILA-UTCZA 10. SZÁM.
TELEFON: 158 SZÁM.

Az E. G. E. tagjai további intézkedésig tag-
díj ellenében kapják. Alapító tagdíj 2000 lel,
rendes tagdíj évi 100 lel, kiegészítők és tiszt-
viselők részére 50 lel.

A lapfelügyelő bizottság felügyelete mellett felelős szerkesztő és kiadó:

TÖRÖK BÁLINT
AZ E. G. E. TITKÁRA

Előfizetési díj nem tagok részére:
Egy évre 150 lel Negyed évre 40 lel
Fél évre 75 lel Egyes szám 3 lel

Magyar gazdák küldöttsége Bukarestben.

A múlt évi december hó 5-én Kolozsváron megtartott gazdaértekezlet birtokreformra vonatkozó határozatának a király ő Felségéhez és az illetékes alkotmányos tényezőkhöz küldöttség útján való eljuttatása a közbejött ünnepek és a törvényhozás szünetelése következtében csak február hó első napjaiban történhetett meg, amidőn a régi királyságra vonatkozó agrártörvény tárgyalása a szenátusban a reform kérdését újra erősen aktualissá tette. Az értekezlet határozata értelmében eljáró küldöttség vezetését az E. G. E. felkérésére *Ugron István* volt meghatalmazott miniszter fogadta el, a kivel együtt január hó végén, mint a küldöttség tagjai Bukarestbe utaztak: *Béldi Pál* birtokos, v.-megyei főjegyző Sepsiszentgyörgy, Háromszék vm., *gr. Teleki Domokos* nagybirtokos Gernyeszeg, Marostorda vm., *Szász Gyula* cukorgyári gazdasági felügyelő Marosvásárhely, *gr. Bethlen Bálint* nagybirtokos Keresd, Nagykovácsalm., *gróf Toldalagi László* földbirtokos Marosgombás, Alsófehér vm. és az Erdély Gazdasági Egylet birtokpolitikai szakosztályának titkára.

A küldöttséget a király ő Felsége f. hó 4-én d. u. fél öt órakor fogadta, amidőn a küldöttség vezetője a gazdaértekezlet határozatát, — melyet olvasóink már lapunkból bizonyára ismernek — egy felirat keretében rövid beszéd kíséretében átnyújtotta, hangsúlyozva, hogy a magyar birtokos osztály elismeri a jelen viszonyok között egy igazságos és méltányos földbirtokreform szükségességét, azonban az összes osztályok érdekeinek szem előtt tartása mellett. Kiemelte, hogy az agrárreform az eddig alkalmazott formájában, — amint ezt a kényszerbérletek bebizonyították — a termelés nagymértvű csökkenését vonná maga után, mi által drágaság még nagyobb és a megélhetési viszonyok különösen a szegényebb osztályokra nézve még nehezebbek lennének; ép a proletár munkás és iparos osztályok, a lateinerek, a városok lakossága éreznék leginkább a termelés csökkenésének terhes következményeit. A birtokos osztályt tehát nem osztályérdek vezeti, a midőn kötelességének tartja a jelen veszélyekre még idejekorán figyelmeztetni. A birtokok tulságos szétdarabolása a leginkább számottevő adóalanyokat teszi tönkre és emellett

a nacionalis gazdálkodás is lehetlenné válik. E mellett a méltányosság azt kívánja, hogy a kisajátítás az ujonnan csatolt területeken ugyanazon alapon történjék, mint a régi királyságban és hogy a birtokosok megfelelő, teljes értékű kártalanításban részesüljenek.

Ő Felsége az előterjesztést jó akarattal és nagy érdeklődéssel hallgatta meg és a küldöttség tagjait egyenként megszólításával tüntette ki:

A legfelsőbb átnyújtott kíséret irat szövege a következő:

„Felség!

Alólirottak mély alázattal bátorkodunk az 1920 december hó 5-én Kolozsvárt megtartott gazdaértekezletnek a földreform tárgyában egyhangulag hozott határozatát, amelyet a Szenátushoz, képviselőházhoz és Felséged kormányához is betérjesztünk, mellékelten hódolattal átnyújtani.

Amidőn ezt az ország jövője érdekében tesszük, nem kívánjuk szavunkat az agrárreform eszméje ellen felemleni, amely a háboru nyomában támadt megváltozott idők kívánalmainak teljesítésére királyi szóval megígértetett, ámde a mezőgazdasági termelés és országunknak ehez szorosan kapcsolódó boldogulása érdekében állampolgári kötelességünknek tartjuk reá mutatni, hogy az a mód, amellyel az agrárreformot Erdélyben, a Bánátban és a többi csatolt magyar területeken kényszerbérletek alakjában alkalmazták, illetőleg kisajátítás formájában alkalmazni szándékoznak, ezen vidékek összes nagy-, közép- és kisbirtokosaival, bérlő és gazdatiszti osztályával szemben alkalmazott kíméletlen elbánás mellett e területek virágzó mezőgazdasági kulturájának elpusztítását jelenti.

Felség!

A háboru okozta súlyos gazdasági megérzést ellen, amelyet Európa összes államai megéreznek, csak úgy harcolhatunk eredményesen, ha az ország társadalmának minden osztálya kivétel nélkül minden erejét a többtermelés szolgálatába állítja, a tervezett földbirtokreformnak is az kell vezérelve legyen, hogy a gazdátársadalom minden rétegének továbbra is alkalom nyujtassék szakértelmének, szorgalmának és munkásságának az ország érdekében való érvényesítésére.

A reform jelenlegi alakjában nemcsak a birtokososztályt teszi tönkre, de egyúttal a termelésnek nagymértvű csökkenését is eredményezi, amely Erdélyben és a többi csatolt ma-

gyar területeken a kényszerbérleteknek következményeképpen már be is következett és amelyet a mezőgazdaság termékeinek hiánya folytán a fogyasztóközönség minden rétege már a jelenben is súlyosan érez. A jelenleg érvényben levő rendelettörvények szerint végrehajtandó kisajátítások a jövőben előreláthatólag a termelésnek még nagyobb foku csökkenését idéznék elő és ennek nyomán fokozottabb mérvű drágaság és inség következik be, amelyet különösen a szegényebb munkás- és iparososztályok, az értelmiségi foglalkozásuk és egyáltalában az összes nem földmivelő lakosok éreznék meg.

Eme végzetes következmények ellensúlyozása céljából kötelességünknek tartottuk mellékelte határozatban a kisajátítás azon mérvére, és a kivétel azon módjaira rámutatni, amelyeknek szemelőtt tartása mellett a földfelosztás az ország mezőgazdasági termelésének súlyosabb válsága nélkül keresztül vihető volna.

Felséged államfői bölcsességéhez és igazságérzetéhez folyamodunk, amelyet épen az agrárreform kérdésében eddig is érvényesíteni kegyes volt és ennek tudatában biztosan reméljük, hogy az a mérsékelt irány, amely alázatosan mellékelte határozatunkban kifejezést nyer Felséged előtt is kellő méltánylásra fog találni.

A küldöttség ezután Garoflid agrárreform-miniszternél, Coanda tábornoknál, a szenatus elnökénél és Zamfirescunál, a képviselőház elnökénél tisztelgett; a küldöttség vezetője mindenhol átnyujtván a gazdaértekezlet határozatát, ismertette röviden a fentti értelemben a küldöttség célját és azokat az elveket, amelyeknek alapján a reform méltányosan és igazságosan keresztülvendő volna. A részletkérdésekre vonatkozólag különösen Garoflid miniszternél folyt hosszabb eszmecsere, amelynek során főleg a kényszerleti eljárásnak visszasságai, a termelésnek ezzel kapcsolatos csökkenése, a reformnak az egész országban egységesen való keresztülvitele és a kisajátítási ár 1914-es alapon való megállapításának igazságtalan volta jutottak kifejezésre.

A küldöttség részéről elhangzott fejtegetéseket mindenütt nagy érdeklődéssel és látszólagos megértéssel hallgatták meg s azoknak jogosultságát sok tekintetben elismerték.

A küldöttség a gazdaggyűlés határozatát sokszorosítva, a szenatus és képviselői kamara elnöksége útján a szenatorok és képviselők kezeihez is eljuttatta.

Gazdák Biztosító Szövetkezete.

Elfogad tűz, jég élet, betörés és lopás, baleset, szavatossági, temetési segély, kiházasítási stb. biztosításokat. Minden biztosítási ügyben részletes tájékoztatást nyújtanak a vezérképviselőségek. Kolozsvár, Deák Ferenc-utca 35. I. emelet és egyesületünk titkári hivatala.

Főigazgatóság Nagyrománia részére Aradon.

Vezérképviselőségek:

Aradon, Kolozsváron, Brassóban,
Temesváron és Nagyváradon.

A törpe gyümölcsfa.

Régi s bizony még mindég erősen meggyökeresedett hit az, hogy csakis a magastörzű gyümölcsfa termi a jó és sok gyümölcsöt, pedig hát ennek az ellenk zője is be van már bizonyítva, hogy t. i. a törpe, az alacsony törzsű, a bokor gyümölcsfa is meghozza ugyan ugy, de igen sokszor még jobban a természeti s így jövedelmezőség tekintetében felette áll a magastörzsű gyümölcsfának. A magastörzsű gyümölcsfának ültetése utak mentén, legelőkön stb. indokolt, mert ott alacsony, törpefa el nem fér, akadályt képez; de kertekben, főleg gyümölcsösben, szóval: olyan helyen, ahol a jövedelmezőség szempontjából termelik a gyümölcsöt, előnyösebb, célirányosabb a törpe fa ültetése.

Ma, amikor a gyümölcsfának annyi sok baja és ellensége van, indokolt az alacsony, a törpefa alak, mert a védelmi eljárásokat, továbbá a szükséges tis togatásokat és metszéseket hathatósabban, tökéletesebben lehet végrehajtani.

A törpefa h marább fordul termőre, rendszeres metszés által nagyobb termőképességre serkenthető, kevesebb helyet igényel, gyümölcsseit a szélvihar sem károsítja olyannyira mint a magastörzsűét s a tapasztalás azt is bizonyítja, hogy a törpefán termelt gyümölcs tökéletesebb, formásabb, egészségesebb ami az értékesítés szempontjából igen fontos körülmény.

Egy-kettő kivételével minden gyümölcsfát lehet törpére nevelni s az az aggodalom, hogy a törpefa metszése nagyon körülményes, nem állhat meg egészen; hiszen például: a szőlő művelése harminc-évvvel ezelőtt más volt mint ma és mégis ma már érti minden szőlősgazda az újabb művelési módot; kellő irányítás mellett a törpefa nevelésével és ápolásával is meg fog barátkozni a gazdaközönség, különösen akkor, ha látja, hogy jövedelmezőség tekintetében előnyei vannak.

Cs. Gy.

A boronákról.

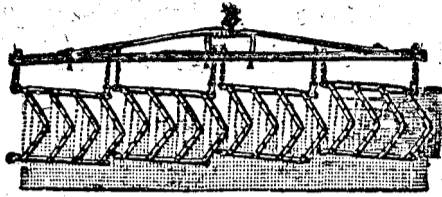
(k) Az eke után leggyakrabban használt talajmívelő eszköz a borona, amelynek munkája a talaj felső rétegeinek porhanyítására szorítkozik. Megkülönböztetünk fogas és tövis boronákat. Talaj porhanyító munkát csakis fogas boronával végezhetünk. Az alábbiakban részletesen ismertetjük a borona szerkezetét és alkatrészeit, hogyha boronát vásárol a kisgazda, tudja, hogy mi-mindenre vigyázzon.

Fogas borona igen sokféle van, amelyek alakra, súlyra szerkezetre és nagyságra különböznek egymástól. Minden borona három részből áll, ezek a fogak, a váz és összefogó rud.

A fogak lehetnek fából, vasból vagy acélból. A fafogu borona tökéletlen munkát végez, csak könnyű homok talajon használható, a vas és acél borona fogak leggyakrabban négyszögűek. Élük mindig a munka irányának álljon, mert így küldhetik le a legkönnyebben az akadályokat, A fogak hossza 15—25 cm. A fogak súlya 1/2—4 kg. s ezert megkülönböztetünk könnyű, közép ehéz és nehéz boronát.

A borona vázára, keretére erősítenek a fogak. A váz is lehet fa, vas vagy acél. A váz annál jobb, minél nehezebben lazulnak és esnek

ki belőle a fogak munkaközben a rázkódás folytán. A fogak elhelyezésénél a fő szempont, hogy valamennyi külön barázdát huzzon és ezek egymástól egyforma távolságra legyenek. A keret illetve a váz lehet merev vagy tagolt. A tagolt borona jobban alkalmazkodik a talajhoz. A fogak járásának mélységét a befogással szabályozhatjuk. A tagolt boronával végzett munka sokkal jobb és szaporább, mint a merevvel végzett. A vas és acél vázból nehezebben lazulnak ki a fogak, a favázból könnyebben.

A mellettek ábrán bemutatott tagolt borona a tartórudra hosszában és keresztben is akasztható. Hosszában akasztva sűrűbb, keresztben akasztva ritkább barázdákat von. Vannak ezenkívül az u. n. rugós boronák, amelyekkel az őszi szántást tavasszal 15 cm. mélyig porhanyíthatjuk.

A tagolt boronák közé tartoznak a lánc boronák, amelyekkel amint a hó elment, a rétejüket, legelőinket ne mulasszuk el megboronálni. Vannak még tövis boronák is, ezek vetés után a magvak eltakarására szolgálnak.

A kereseti adótárgyalások alkalmából.

A gazdák kereseti adójának tárgyalását megkezdették már több vármegyében, amint ért sülünk. Ez alkalomból a pénzügyigazgatóságok és a gazda érdekek védelme céljából delegált képviselők szíves figyelmébe ajánljuk, hogy a közép és nagybirtokok jelentékeny százaléka és számos magyar és szász kisbirtok kényszerbérbe adott részben vagy egészben. A kényszerbérleti árak általában igen alacsonyak, így például Kolozsmegyében 23 lei és 50 bani az átlag ár. Az alacsonyan megállapított árak mellett a kényszerbérletők nem viselik a bérlőkre általában kötelező terheket, amelynek például az épületek karbantartása, terményjárandóságok, adók stb. Ezenkívül rendszerint a legjobb területeket, sőt nem ritkán egyenesen kiszemelve a takarmánnyal bevetett területeket, lucernásokat, heréseket, megszántott, sőt gabonával bevetett területeket vették el 50—60 leies kártérítési összegek ellenében. A kártérítési összeg nem-hogy a szántás, vetés, boronálás költségeit, de még az elvetett mag árát sem fedezte. Mind-ezen körülményeket a tárgyalások alkalmával a gazdaédek védelmére kiküldött képviselők ne mulasszák felemlíteni. Nem csak közép- és nagybirtokostól vettek így el földet, hanem számtalan magyar és szász kisgazdától is. Ezenkívül a múlt év gyenge terméseredményei, alacsonyan maximált terményárak is figyelembe veendőek és ezek alapján kérjük és ha kell követeljük is az adó méltányos kirovását. Mert az ma már nem lehet, hogy az egyik rendelettel a terményeknek értéken aluli forgalombahozatalára köte ezze az állam a gazdákat, a másikkal pedig horribilis adóterheket nyomjon a gazdák vállaira. Ma a buza, árpa, rozs, zab, tengeri, burgonya, s éna, szalma, marha, sertés stb. mind-mind maximálva vannak, könnyű kiszámítani a gazda jövedelmét, ha tudjuk hány hold vetése volt és hány marhát adott el. Ott a szántóföld, megismerzik és ott a marha-

cédula, be van jegyezve a jegyzőnél. Nyitott könyv a gazda számadása és amilyen becsületesen nyitva áll az minden emberfia számára olyan becsületes és méltányos eljárást követelünk mindenhol a gazdák érdekében.

Az állatforgalmi illetékekről.

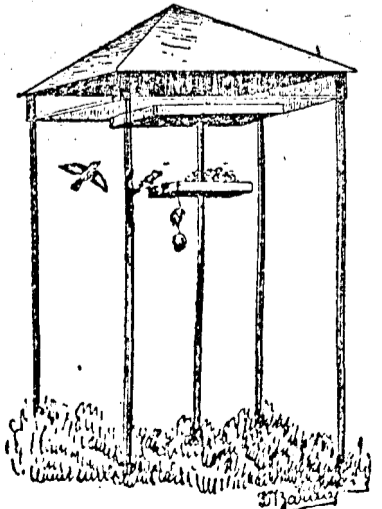
Régen azt mondták, hogy a marhacéduláért két krajcárt kell fizetni. Majd, amikor felemelték az árát, átirási díjról beszéltek és most, amikor még jobban felemelték, már állatforgalmi illeték néven tisztelik a marhacéduláért és kiállításáért fizetendő összeget. Akár hogy is hívták és hívják, a gazda mindig fizetett, de annyit soha sem, mint most.

Marostordában például, mint a „Barázda” nyomán megirtuk, a felnőtt szarvasmarha és ló eladása után 10 leit, borjúk, csikók után 5 leit, malacok, bárányok, stb. után 3 leit kell fizetni. Régen 2 koronáért a malacot vettük meg és ma 3 leit, vagyis 6 koronát fizetünk egynek csak az átirásáért!

Különös dolog ez, hogy amikor a tisztviselők fizetését leszállítják, azzal az indoklással, hogy egyre olcsóbbodik minden, amikor az állatárak a kisgazdákra nézve szinte katasztrófálisan leestek; egy törvényhatóság emeli az állatforgalmi illetékeket. Ezek az aránytalan, ugrászerű áremelések ma holnap megfojtják a többtermelés érdekében küzdő gazdát. Minden többletet, amit termel a gazda, adóba vesznek el. Ezt nem lehet és nem szabad télenül néznünk! Ez alkalomból ezért fölkerestük a földművelésügyi resort illetékes ügyosztályának vezetőjét és azon nézetünknek adtunk kifejezést, hogy nemcsak hogy emelni nem szabad, hanem csökkenteni kell az ilyen illetékek összegét, mert ezek a drágaságot növelik. A törvényhatóság ezen határozata fel van terjesztve már jóváhagyásra. Reméljük, hogy a felettes hatóságok magasabb szempontokból és szélesebb látókörrrel fognak ez ügyben eljárni és nem fogják jóváhagyni e szabályrendelet-tervezetet.

Madarak a gyümölcsösben.

Az az általános lidércnyomás, amely a mezőgazdaság minden ágát megfeküdte, a gyümölcsstermelés terén is érezteti hatását. Ugy a napszámok, mint eszközök, berendezési cikkek, anyagok és gyógyszerek árának emelkedése, a művelési és fenntartási költségeket annyira megnövelték, hogy a gyümölcsstermelőnek igyekeznie

kell a rentabilitás érdekében a kiadásokat minimálisra redukálni. Egyik legkönnyebben és szinte

a természet utmutatása alapján csökkenthető kiadás az, ami a fák rovar kártól való mentesítésével jár. Ezt a gyümölcsstermelő legjobban elvégezetheti a rovarvédő madarakkal. Nehány cinege család már képes a gyümölcsös kertet holdszámra mentesíteni a hernyó pusztítástól.

Legfontosabb rovarvédő madaraink ebből a szempontból a cinege félék és hogy ezeket a hasznos kis szárnyas kertészeket milyen könnyű valahol megtelepíteni, arról saját tapasztalataim alapján mondhatok néhány szót.

1920. évben egy cinege család volt a gyümölcsösben megtelepüve, melynek második költése a verebek tovakodása miatt megsemmisült.

Elhatározva, hogy jelen évben rendszeresen és kártalanul hozzálatok a cinegék megtelepítéséhez, a tél beálltával megkezdtem a cinegék etetését.

Etetőnek a költséges és rémnehezen beszerezhető kunyhó illetőleg dúc-etető helyett a következő etetőt állítottam össze:

1 m. hosszú ujnyi vastag pálcára 5 darab fél dióhéjat kötöttem és ezt faggyuba ágyazott kendermaggal töltöttem meg. Az így elkészített etetőket lehetőleg a kert védettebb zugaiba, fenyőfák közé elhelyeztem és a sár néhány nap múlva már mutatkozott. Jelenleg a kertben elhelyezett etetőkre rendszeren jár kb 40—50 cinege, aminek fele szén, fele barát cinege, azonkívül megfordul naponta 2—3 kék cinege is. Érdekes és felhívom rá a madárbarátok figyelmét, hogy a barát cinege az utóbbi években megszorodott, míg sajnos az egyéb cinegefélék a fészkelő helyek (erdő rekvirálások) apadása folytán fogynak. Ugy látszik, a barát cinege nem olyan kényes a fészkelő hely megválasztásában, mint más cinege félék.

Ez a cinege raj természetesen az etetők környékéről nem igen távozik messzire és mérhetetlen hasznát hajt azzal, hogy a gyümölcsösben minden kéregpedést és zugot átkutat, úgy ahogy, azt az ember bizonyára nem tudná elvégezni.

Nagyon szeles és hideg napokon ügyelünk nek, hogy az etetők állandóan ellegyenek látva élelemmel, mert a cinege raj megszokva az etetőhelyet, végszükség esetén oda húzódik és az éhség keményen hidegben könnyen végez a kis madarak életével, mielőtt új ételmi forrásra akadna a raj.

Ügyeljünk, hogy az etető mellett legyen bokros is, ha csak néhány tőből álló is, mert a cinegék ragadozó ellenségeik elől oda elmenekülhetnek.

Érdekes, hogy nálam a nap ugyanazon órájában, (d. u. 3—4 óra között) jelennek meg az etetők környékén, egy pár karvaly nagy riadalmat okozva a cinegék között, de rendszeren kénytelenek megelégedni egy-egy boldogtalan veréb tetemével, mert a cinegék már kiszemelték a menhelyüket.

Másik ellensége az etetőknek nálam még a szarka, amely a fagyval telt fél diókat ha csak teheti elhordja.

Végtelen előnye annak az etetőnek, hogy az ilyen lözö-mozgó táplálékra csak a cinege félék mernek rászállni, míg a verebek legfeljebb a lehulló morzsákat csipegetik a földről. A mellékelt kép a szabályszerű madáretetőt ábrázolja. Akinek módjában van, ilyet is készíthet. Ez azonban a mai körülmények között nagyon költséges.

A madárvédelem második nagy feladata a fészkelő helyek szaporításában rejlik.

Már az etetők rendszeresítésekor télen át kell néhány háló odut kihelyezni, a tavasz közeledtével azonban hozzá kell látni a fészkelő helyek létesítéséhez, mert az igazi megtelepítés és haszon ebben rejlik.

Ifj. Szász Ferenc.

Egyleti élet.

Az állattenyésztés érdekében.

Állatkivitel. — Ojtóanyag ügy.

Az állatkivitel szervezése és az állategészségügyi kérdések rendezése az állattenyésztés terén a jelenben a legsürgősebb teendőket képezik. Az állatfeleslegek megfelelő értékesítése a gazdaközönségnek ép olyan elsőrangú érdeke, mint az általánosan elterjedt állatbetegségek leküzdése.

Az Erdélyi Gazdasági Egylet mindkét ügyben felirattal fordult a földmivelésügyi miniszteriumhoz, amelyeket az egyesület szakosztályára Bukarestben személyesen nyújtott át.

Az állatkivitel szervezése érdekében benyújtott felirat rámutat az élőállat értékesítés jelenlegi súlyos helyzetére, amelynek folytán az állatarak az általános árviszonylatban aránytalanul alacsonyra süllyedtek. Ez a körülmény a mezőgazdaságra súlyos veszteséget jelent, amelyet csak egy megfelelően szervezett kivitel útján lehet helyrehozni. Ennek sürgős szervezése érdekében fordult a Gazdasági Egylet a miniszteriumhoz.

A második felirat az állategészségügy jelenlegi végzetes helyzetét tárja fel, felsorolva azokat a károkat, amelyeket az állandóan uralkodó állati betegségek okoznak. A további veszteségek elkerülése céljából kérjük a feliratban, hogy az összes állatorvosi állásokat töltsék be a védőoltóanyagok és szérumok beszerezhetőségét külföldről is engedjék meg, magán állatorvosoknak is adjanak oltási engedélyt és a fennálló egészségügyi törvényeket és rendeleteket a legszigorúbban hajtsák végre.

Illetékes helyen a feliratokban foglaltakat megértéssel fogadták és megfelelő intézkedéseket helyeztek kilátásba.

Felhívás. A tavaszi hágtási idény közeledtével felhívjuk gazdatársainkat, hogy eladható tenyészeállataikat az Erdélyi Gazdasági Egylet-höz sürgősen jelentsék be, a hol azok az érdeklődők részére nyilvántartásba vétetnek. Az esetleg mutatózó apaállatszükséglet leggyorsabban és legelőnyösebben szintén az E. G. E. útján fedezhető. A különböző fajú és fajtájú apaállatok nagy számban vannak eladásra előjegyelve. Ez irányú megkeresések az Erdélyi Gazdasági Egylet titkári hivatalába, Kolozsvár Attila u. 10. szám kéretnek.

SZÖVETKEZÉS.

A javak áremelkedése és a tüzbiztosítás.

(—i.—s.) A háboru által kivétel nélkül mindenben előállott drágulás tüzbiztosítás szempontjából szükségessé teszi a biztosított értékek felemelését és e célból az érték többlet után biztosítását.

A mezőgazdasági termények és állatok,

valamint mindennemű árucikkek, nyersanyagok ára a háboru kitörése óta jelentékenyen emelkedett, ennél fogva tehát nyilvánvaló, hogy az évekkal ezelőtt kötött biztosítások nem fedik már a biztosított javak mai értékét. Ha tehát a biztosítottak az értékemelkedés utánbiztosítással nem fedezik, akkor ennek erejéig önmaguk viselik a kockázatot. Kár esetén ugyanis a kötvény feltételek szerint, amennyiben a leégett javak nem lettek teljes értékben biztosítva, a biztosító intézet csak a tényleges és a biztosított érték közötti arány mérvéig köteles a kárt megtéríteni. Példával élve, mondjuk, hogy valakinek 5000 lei értékű állatállománya van biztosítva, holott pedig, értéke a mai árakat véve alapul 10.000 leit tesz ki. Már most ha neki egyik állata az istállóba beleég, vagy a vilám agyonüti és annak tényleges értéke 600 lei, akkor ő ezért nem fog 600 lei kártérítést kapni, hanem csak 300 leit, mert az érték többlet utánbiztosításra nem jelentette be és a biztosító intézet csakis a régi árak mellett tartozik a kárt megtéríteni. Sokan azt hiszik, hogy mindentük egyszerre úgy sem ég le és a biztosítási összegből a végleges kár teljesen fedezve van. Ez, mint tudni való, nem így van. Ha a kár csak részleges is, de nem a teljes érték lett biztosítva, akkor a részleges kár is aránylagos (prorátá) kármegállapítás jár. A fent hivatkozott példa ugyanezen esetet is dokumentálja.

Nyilvánvaló tehát, hogy biztosítottaknak elsőrendű érdekük, hogy a biztosítást mindig a javak teljes értékére kössék meg, mert különben a biztosított és tényleges érték közötti összegre nincs a biztosításban fedezet, mert mint a fenti példa is igazolja, a fele összegre volt biztosítva, a díjat ez után fizette, tehát tényleges kárnak felére is tarthat igényt.

A háboru az összes javaknál sok száz millióra rugó értékemelkedést idézett elő. Ezt a tekintélyes érték többletet nem szabad biztosítatlanul hagyni. Ez érdeke egyformán a gazdaközönségnek, valamint a biztosító intézetnek. Mert jól tudja, mindenki, hogy az esetleges kármegállapításoknál mennyire kellémetlen az intézetekre a prorátázás, vagyis részleges kármegállapítás, hogy a felek ily esetekben mily indokolatlan következtetéseket vonnak le. Jól lehet a felek csupán önmaguknak tulajdoníthatják a kellémetlen következményeket a nem megfelelő értékre feladott biztosítás folytán.

Midőn mindezeket, gazdatársaink szíves figyelmébe idézzük, kérjük, hogy vegyék vizsgálat alá, azok is akik esetleg nem az általunk képviselt Gazdak Biztosító Szövetkezeténél volnának biztosítva, bár hisszük, hogy ilyen kevés van, tüzbiztosítási kötvényüket s amennyiben úgy találják, hogy annak egyes tételei nem fedik a valóságot, jelentsék be a különbözetet utánbiztosítására, mert ennek elmulasztása egy esetleges kár esetén, a legnagyobb kellemetlenségre adhat okot.

Az Udvarhelymegyei Gazdasági Egyesület ez évben is megtartja február 28. án Székelykeresztúrott tenyészbika kiállítását, díjazását és vásárját, melyre az érdeklődő közönséget ezuton is meghívja. A díjazásra elővezethető azon két évet betöltött erdélyi fajta tenyészbikák, melyekről tulajdonosuk igazolni tudja közs. elől. bizonyítvánnyal, azt, hogy saját tenyészetéből származnak, vagy legalább is felév óta tulajdonukat

képezik. A bírálót a vásártéren 10 órakor veszi kezdetét. A díjak egyelőre 50, 40, 25, 20 és 15 leiben állapították meg. A vásártéren — melyre nyugati fajta tenyészbikák is felhajthatók — az eladott bikák után az egyesületet 2 százalék jutalék illeti meg.

Tenyészállatvásár. A dettai gazdasági egyesület a megyei hatóság jóváhagyásával 1921 február hó 17-én Dettán díjazással egybekötött tenyészállatvásárt rendez, melyre vonatkozó felvilágosításokat az egyesület elnöke kívánatra közli. Felhajthatók tenyészigazolványos ménék, tenyészkanok, csikók, tenyészbikák, tehének, borjúk, tenyészkanok és kocák.

A szatmármegyei gazdák szervezkedése. Hirt. adtunk volt arról, hogy a Szatmármegyei Gazdasági Egyesület a prefektus kívánása szerint módosította az egyesület alapszabályait. Eszerint a magyar és román gazdák egyenlő számban vettek volna részt az egyesület vezetésében. — A módosítás megtörténte után felhívták a gazdákat, hogy iratkozzanak be az egyleti tagok sorába és az eredmény az lett, hogy egy román, mint a magyar gazdák távol tartották magukat az új alakulattól. Okulva a történeten az egyesület vezetősége a régi alapszabályok életbeléptetését fogja javasolni. Amennyiben a román gazdatársak is be óhajtanak lépni anélkül, hogy nemzetiségi politikát kívánának az egyesületbe bevinni, fölveszik a tagok sorába.

A Kisküküllő vármegyei Gazdasági Egylet f. hó 7-re tervezett gyűlésének a megtartását a képviselő választások miatt nem engedélyezték. Az egyesület f. hó 21-re kérte ezért a gyűlés engedélyezését.

A Tordaaranyos vármegyei Gazdasági Egyesület f. hó 2-ára összehívott ülését, mely dr. Wolff Gyula egyesületi elnök temetésének idejével összeesett, későbbi időre halasztotta.

Vegyes közlemények.

A fedeztetési állomásoknak ménekkel való ellátása nagy gondot ad a földmívelésügyi reszszor állattenyésztési ügyosztályának. A régi szervezet a magyar világban katonai parancsnokság alatt állott és a földmívelésügyi minisztérium alá tartozott. A román katonaság átvette a méntelepeket a magyar katonai parancsnokságtól és a homoród-kórhalmi kivételével a mai napig is katonai célokra lefoglalva tartja.

A most következő fedeztetési idény elé érhető aggodalommal néz a gazdaközönség, mert már két évjáratú csikóállomány hiányzik a köztenyésztésből. A tavaly a kancaállományhoz viszonyítva igen kevés fajtája és drb. számú mén volt kiadva a fedeztetési állomásokra, a fedeztetési díjak pedig százakra mentek és a méntartók még így is ráfizettek a tartásra. Az állami ménék hiánya és a fedeztetési díjak magassága mindinkább elő fogják segíteni a zugménekkel való fedeztetést a köztenyésztés óriási kárára.

A reszszort elkészült a kapcsolt részeken 1921. év tavaszra benepesíteni szándékolt méntelepek jegyzékének összeállításával. Eszerint, a tervezet szerint volna:

vármegyében	drb. kanca	fed. állomás	drb. mén
1. Alsófehér	1755	2	6
2. Arad-Csanád	10570	13	40
3. Bihar	13059	13	45
4. Brassó	3376	6	18
5. Krassószörény	10168	7	21
6. Kolozs	2438	3	9
7. Fogaras	3252	2	6
8. Csik	3415	4	15
9. Beszterce	4263	2	6
10. Marostorda	3559	4	12
11. Szilágy	2265	2	7
12. Szatmár	8011	10	32
13. Szeben	6181	5	15
14. Udvarhely	3661	6	18
15. Nagytküküllő	5778	13	46
16. Kisküküllő	1173	1	3

vármegyében	drb. kanca	fed. állomás	drb. mén
17. Háromszék	4079	5	12
18. Temes-Tor.	39293	14	60
19. Tordaaranyos	2089	1	4
29. Szolnokdob.	1818	1	5
Összesen:	139201	114	380

Vagyis egy ménre esik átlag 366, egy fedeztetési állomásra pedig 1231 drb. kanca. A ménék fajtája kb. ugyanolyan lesz állomásonként, aminő volt a tavaly, illetve a megelőző években. Az állattenyésztési ügyosztály adatai szerint, mintegy 1300—1400 drb. használatra engedélyezett és kb. 2700 drb. használatra nem engedélyezett magán mén van a kapcsolt részben. Ezek nagyrésze Krassószörény, Arad, Csanád, Temes- és Torontál megyékben van.

A telepes kigazdák sérelme. A felsődetreheimi telepes kigazdák magánerdejéből a járás főszolgabírája 15 holdat átadott a falusiaknak, ugyintén a telepesek által kitermelt, még az erdőben lévő faanyag elszállítását is megtiltotta a telepeseknek és azt is a falusiaknak adta oda. Az erdőből az üzemterv szerint évenként csak 5 holdat szabad levágni, így amellet, hogy a kitermelt fát elvenni rendelte a főszolgabíró az üzemterv dacára, a három év alatt kitermelendő faanyagot is, egy évben adta oda a törvény és jog ellenére a falusiaknak. Miután a telepes kigazdák kifizették a telepnek és az erdőnek az árát egész összegében, az saját tulajdonukba ment át. Az alispánhoz intézett kérésük nem talált meghallgatásra, ezért a kolozsvári erdőgazgatósághoz fordultak küldöttségileg. Az erdőgazgatóság egy erdőmérnök kiküldését ígerte az ügy felülvizsgálatára. Figyelemmel kísérjük, hogy történik-e valamelyes intézkedés a jogaikban sértett kigazdák ügyében. L-punk zártakor értesülünk, hogy az erdőgondnokság és az igazgatóság képviselőitében kiszállott mérnökök, az erdő további vágatását beszüntették és a tényállásról jegyzőkönyvet vettek fel. A döntést annakidején közölni fogjuk.

Új legelőtörvény. Mint értesülünk a gazdasági tanácsosokat összehívták Bukarestbe, hogy a községi legelőkre vonatkozó törvényjavaslatot megtárgyalják.

Gabonaárak Kolozsváron, 100 kg.-ként buza 360—400 L.; rozs —; árpa 250—270; tengeri 220—240; zab 170—190. Kínálat és kereslet élénk.

Takarmányárak. A kolozsvári heti piacon az utak járhatatlansága miatt, a héten kevés széna volt. Ára 100 kg.-ként 90—100 L.

Állatvásári jelentés. A legutóbbi kolozsvári heti vásáron, nagyobb kínáattal, mint kereslettel az árak változatlanok. Igásőkor páronként 5—8000 L. Tulok párja 3—5000 L. I. r. fejős tehén 5—6500 L. II. r. 3—5000 L. Hízott sertés 15—16 L. élősúly kg. Süldők páronként 1200—1800 L.

A földmívelési minisztérium kettéosztása. A Dtü. jelenti Bukarestből, hogy a földmívelésügyi minisztériumot kettéválasztják, közzgazdasági és birtokügyi minisztériumokra. A közzgazdasági minisztérium a földpolitikai és általában a jövedelem megosztási ügyekben lesz legfőbb kormányhatóság, a birtokügyi minisztériumhoz pedig az inkább gyakorlati irányú földmívelési kérdések fognak tartozni és ugyanez veszi át az erdő legfőbb intézését is. Az előbbi minisztérium élére Garoflid kerül, a földreform eddigi minisztere, a birtokügyi minisztériumnak pedig Cudalbu lesz a vezetője.

Az ókiráláságbell román nagybirtokosok f. hó 14-én Bucarestben gyűlést tartanak.

Szerkesztői üzenetek.

T. B. Kövend. A szervezkedés előmunkáitait beindítottuk a megyében. Mi nem vagyunk olyan peszszimlisták és blunok a sikerben. A küldött 100 lett 1921-re könyveltük. **Sóvidéki.** A kigazdák a helyi gazdasági szervezetbe való belepes útján kapcsolódhatnak az E. G. E. be aként, hogy a falusi gazdákör tagja a megyei szövetségnek, a megyei központ pedig a E. G. E.-nek. A szomszédos megye útján csak az azon megyebell görök kapcsolódhatnak, amelyekben az E. G. E. megyei képviselőiségét nem állít fel.

HIRDETÉSEK.

Jó referenciákkal bíró, akadémiát végzett, 31 éves gazda 6 évi intenzív gazdasági gyakorlattal állást változtatna. Ajánlatokat kér Arkosy Béla Erdőszáda, Szatmár megye címre. 3278

Földbirtokosoknak nélkülözhetetlen! Erdély, Bánát és a többi csatolt magyar területekre vonatkozó „Agrár-reform rendeletörvényeket“ dr. gr. Bethlen Pál összeállításában magyar nyelven kiadta az Erdélyi Gazdasági Egylet földbirtokpolitikai szakosztálya. Kapható minden könyvkereskedésben és az Erdélyi Gazdasági Egylet titkári hivatalában Kolozsvárt, Attila-utca 10 szám. Egy füzet ára 6 leu. 3017

Értesítés. A csálatelepi fogyasztási és értékesítő szövetkezetnek 1920. évi december hó 5 én tartott közgyűlése a szövetkezet felszámolását mondta ki.

Felhívtnak a hitelezők, hogy követelésük biztosítása végett, a törvénytábla lépéseket megtenni el ne mulasszák. Csála, 1920. dec. hó 12-én. Csálatelepi fogyasztási és értékesítő szövetkezet. A felszámoló bizottság. 3275

Rézgálicot 98—99⁰/₁₀

raktárról nagyban és kicsinyben azonnal szállít. Előjegyzéseket már most elfogad az:

az Erdélyi Szász Gazdasági Egyesület Géposztálya Nagyszeben Salzgasse 22 és annak főlerakata: **HANN ÉS TÁRSA** Gép- és Műszaki kereskedelmi R.-Társ. Kolozsvár, Heltai-u. 3. 3279

Gróf Nemes János ur hidvégi uradalmában (Háromszék vm. vasutállomás Brassóféldvár) **több tenyésztésre alkalmas mező-hegyesi tájfajta magyarbika eladó.** Megtekinthető bármikor az uradalom intézőségénél. 3280

EKÉKET

kukoricavetőgépeket, Exstirpatorokat, drótszegeket, kaszákat, láncokat, szőlőpermetezőket, rézgálicot, kénport, gummitömítőket, mindennemű műszaki cikkeket, gépolajokat stb. raktárról nagyban és kicsinyben azonnal szállít

az Erdélyi Szász Gazdasági Egyesület Géposztálya Nagyszeben Salzgasse 22 és annak főlerakata: **HANN ÉS TÁRSA** Gép- és Műszaki kereskedelmi Részvénytársaság Kolozsvár, Heltai-u. 3. sz. 7272

